Revista Universul Juridic ● nr. 3, martie 2022, pp. 149-158

REALIZAREA MĂSURII SPECIALE DE INVESTIGAȚII „CONTROLUL TRANSMITERII SAU PRIMIRII BANILOR, SERVICIILOR ORI ALTOR VALORI MATERIALE SAU NEMATERIALE PRETINSE, ACCEPTATE, EXTORCATE SAU OFERITE" ÎN SCOPUL INVESTIGĂRII INFRACȚIUNILOR DE CORUPȚIE ÎN SPORT, POTRIVIT LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Dr. Alexandru CICALA
Academia „Ştefan cel Mare",
Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova

Abstract

Judicial practice shows that the phenomenon of corruption is present in all social spheres, including in sports activities. Sometimes, the only solution to detect, prevent, combat, and investigate this phenomenon is possible with the involvement of special investigative measures.

In our scientific approach, we aim to analyze the role of the special investigative measure "Control of the transmission or receipt of money, services, or other material or intangible values claimed, accepted, extorted or offered" in the process of combating and investigating corruption in sporting events. At the same time, we will describe the legal content of the special investigation measure illustrated in the legislation of the Republic of Moldova and we will intervene with some proposals for this purpose.

Keywords: *corruption, bribery, special investigative measures, sports, match, arranged bets, banknotes, money, special investigative activity etc.*

Introducere

Formele şi metodele de manifestare a infracționalității în Republica Moldova sunt în permanentă dezvoltare, iar evoluția acestora determină organele de drept să facă uz de instrumentele legale ilustrate în art. 18 al Legii nr. 59 privind activitatea specială de investigații[1], pentru stoparea şi investigarea acestor fapte. În

[1] Legea nr. 59 din 12.03.2012 privind activitatea specială de investigații.

cazul infracțiunilor latente, bine organizate cu participarea unui număr mare de persoane inclusiv din cadrul organelor statale, de asemenea în procesul investigării infracțiunilor de corupție în sfera sportivă, aceste măsuri speciale de investigații reprezintă unica soluție eficientă pentru realizarea cu succes sarcinilor cei revin instituțiilor de drept.

Măsurile speciale de investigații reprezintă elementul structural al activității speciale de investigații, care constă dintr-o totalitate de activități legate între ele, îndreptate la soluționarea unor sarcini concrete. Măsurile speciale de investigații poartă un caracter operativ de căutare şi sunt îndreptate la relevarea şi acumularea informației despre persoane, care pregătesc sau comit infracțiuni, prezența urmelor materiale privind activitatea infracțională, locul aflării persoanelor care se eschivează de la urmărirea penală şi judecată, a persoanelor dispărute fără urmă. Prin măsurile speciale de investigație se subînțelege o totalitate de activități social utile, intenționate şi confidențiale, prevăzute de lege, prin intermediul cărora se realizează sarcinile şi scopul activității speciale de investigații.

Măsurile speciale de investigații asigură cunoaşterea evenimentelor care au avut loc în trecut, celor care se află în proces de pregătire sau în prezent se desfăşoară, precum şi celor care, datorită situației create, pot să survină în viitor. Toate evenimentele, faptele şi persoanele ce prezintă interes pentru descoperirea infracțiunilor, poartă un caracter tainic, necunoscut, iar măsurile speciale de investigații au menirea de a releva informații care dau posibilitate de a le stabili. Pregătirea şi comiterea infracțiunilor presupun survenirea diferitor schimbări în mediul înconjurător, care se pot reflecta în urmele de pe diferite obiecte materiale sau în obiecte materiale propriu-zise. Depistarea acestor urme, a obiectelor şi documentelor, stabilirea referinței lor la pregătirea sau comiterea infracțiunii constituie unul dintre scopurile procesului penal, care poate fi soluționat prin intermediul măsurilor speciale de investigații[2].

În aşa mod, esența măsurilor speciale de investigații constă în relevarea, acumularea, verificarea şi utilizarea informației privind fapte, evenimente, persoane ce prezintă interes operativ în lupta cu criminalitatea, precum şi necesare pentru luarea deciziilor în cadrul urmăririi penale şi activității speciale de investigații.

Conținut de bază

Un fenomen extrem de nociv în Republica Moldova[3] reprezintă evoluția permanentă a infracțiunilor de corupție în activitățile sportive. Părțile implicate în aceste scheme infracționale, cât şi faptele ce întrunesc elementele infracțiunilor de

[2] Botnari I., *Aspecte conceptuale privind măsurile speciale de investigații*, în Legea şi viața, 2018, nr. 4(316), pp. 20-23.

[3] Cicala Al., *Reflecții asupra fenomenului de corupție în activitatea sportive*, în Anale ştiințifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM, nr. 14/2021, pp. 214-224.

corupție nu sunt cunoscute de organele de drept, deoarece victima, în asemenea situație, este statul, însă ceilalți participanți sunt beneficiarii. Astfel, în procesul activităților de relevare, prevenirea, precum şi investigarea acestui fenomen, este necesar de implicat măsurile speciale de investigații, or, prin intermediul acestora, pot fi obținute informații pentru stoparea sau încetinirea evoluției acestor fapte.

Conform Legii nr. 59/2012, măsura specială de investigații „Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite" reprezintă una dintre măsurile speciale de investigații şi este realizată cu autorizarea procurorului, în cadrul unui proces penal, când există o bănuială rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârşirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave. De asemenea, măsura vizată poate fi efectuată în cadrul testului de integritate profesională, în condițiile Legii nr. 325/2013[4], în lipsa unui proces penal.

În contextul celor descrise, observăm că legiuitorul, prin intermediul Legii nr. 325/2013, a lărgit considerabil câmpul de aplicare a măsurii şi competențele ofițerilor din investigații din cadrul subdiviziunilor prenotate. Astfel, acest instrument poate fi realizat în scopul obținerii informațiilor necesare ce ar permite:

- verificarea sesizării cu privire la săvârşirea infracțiunii care a început până la sau în afara implicării organelor MAI şi CNA;
- identificarea intențiilor infracționale privind înmânarea sau predarea de bani, servicii ori de alte valori materiale sau nemateriale către persoana care le pretinde, acceptă, extorcă sau de către persoana care le oferă, precum şi către sau de către complicii acestora;
- verificarea integrității profesionale a funcționarilor.

După caracterul şi conținutul său, controlul transmiterii banilor constituie o operațiune tactică specială, elaborată şi planificată din timp, cu calcularea forțelor şi mijloacelor necesare, cu repartizarea rolurilor între participanți şi instructajul acestora, cu întocmirea unui desen-schiță al locului transmiterii banilor sau valorilor extorcate, marcarea cu substanțe chimice sau cu alte substanțe speciale a banilor sau valorilor extorcate şi perfectarea actului de marcare, coordonarea acțiunilor membrilor grupei care exercită controlul transmiterii banilor, a valorilor extorcate, dirijarea acțiunilor de reținere a făptuitorului şi a altor complici[5].

Potrivit Codului de procedură penală al Republicii Moldova, această măsură specială de investigație poate fi efectuată doar de către ofițerii de investigații ai subdiviziunii specializate ale Ministerului Afacerilor Interne şi ai Centrului Național Anticorupție. La necesitate, pentru pregătirea şi realizarea măsurii, pot fi antrenați şi colaboratori confidențiali.

---

[4] Legea nr. 325 din 23.12.2013 privind evaluarea integrității instituționale.

[5] Roman D., *Activitatea specială de investigații. Note de curs*, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Dep. Drept Procedural, Chişinău, CEP USM, 2019, p. 80.

În procesul investigării infracțiunilor de corupție în activitățile sportive, ofițerii de investigații ai subdiviziunilor Centrului Național Anticorupție şi Ministerului Afacerilor Interne pot realiza măsura prenotată atât în cadrul procesului penal, cât şi în afara acestuia, fapt ce favorizează şi încurajează considerabil munca acestora privind prevenirea cât şi investigarea faptelor de mită, fraudă, trucarea meciurilor etc.

Măsura discutată este compusă din două acțiuni de bază:

✓ *supravegherea* înmânării sau predării de bani, servicii ori de alte valori materiale sau nemateriale către persoana care le pretinde, acceptă, extorcă sau de către persoana care le oferă, precum şi către sau de către complicii acestora;

✓ *documentarea* înmânării sau predării de bani, servicii ori de alte valori materiale sau nemateriale către persoana care le pretinde, acceptă, extorcă sau de către persoana care le oferă, precum şi către sau de către complicii acestora[6].

Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate se efectuează de către ofițerii de investigații cu participarea, după caz, a specialistului subdiviziunii specializate care posedă cunoştințe necesare în direcția supravegherii şi documentării cu mijloace tehnice.

Din punct de vedere practic, considerăm cu convingere că realizarea măsurii speciale de investigații vizate în lipsa utilizării mijloacelor tehnice, uneori, poate deveni ineficientă şi rezultatele care vor fi acumulate nu vor reflecta o imagine clară a evenimentelor petrecute.

În literatura de specialitate, unii autori recunosc că, în timpul realizării măsurii speciale de investigații discutate, ofițerii de investigații pot înzestra cu tehnică specială cooperantul şi utiliza aceste informații drept rezultat al măsurii efectuate, în lipsa autorizării altei măsuri speciale de investigații ce prevede expres cest fapt[7].

Totodată, potrivit prevederilor alin. (2) al art. 132[2] al Codului de procedură penală, precum şi prevederilor alin. (5) al art. 18 al Legii privind activitatea speciale de investigație, pot fi interpretate extensiv şi serveşte un argument convingător privind utilizarea mijloacelor tehnice de acumulare a informațiilor în mod ascuns, în procesul realizării acestei măsuri speciale de investigații: „În procesul de efectuare a măsurilor speciale de investigații, se face uz de sisteme informaționale, de aparate de înregistrare video şi audio, de aparate de fotografiat şi de filmat, de alte mijloace tehnice, dacă acestea au fost autorizate în modul stabilit de lege”[8]. Astfel, prin această normă, legiuitorul nu a delimitat clar care din categorii de măsuri speciale de investigații poate utiliza aparatele tehnice sau categoriile de măsuri speciale care sunt interzise.

---

[6] Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003, art. 135 alin. (1).

[7] Roman D., *op. cit.*, p. 82.

[8] Legea nr. 59 din 12.03.2012 privind activitatea specială de investigații.

Legislația de profil nu determină tipurile mijloacelor tehnice care pot fi utilizate la efectuarea acestei măsuri, fiind determinat numai clasificatorului mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației[9].

Luând în considerație faptul că Codul de procedură penală al Republicii Moldova determină ca purtătorii de informații pe care au fost înregistrate rezultatele supravegherii, să fie anexați, în plic sigilat, la procesul-verbal al consemnării rezultatelor supravegherii domiciliului[10], singura cerință înaintată față de mijloacele tehnice utilizate este caracterul lor detaşabil.

Mijloacele tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației sonore sunt dispozitivele predestinate pentru controlul sonor secret – interceptarea sau fixarea – comunicărilor verbale, a altor sunete care prezintă interes pentru subdiviziunile specializate. La aşa dispozitive se atribuie:

1. Microfoane direcționale pentru obținerea ascunsă a sunetului, inclusiv camuflate, încorporând dispozitive pentru perfecționarea caracteristicilor acustice, cu raza de acțiune mai mare de 20 m;

2. Aparataj pentru obținerea ascunsă a sunetului în urma vibrațiilor elementelor clădirilor sau obiectelor din încăperi:

a) cu utilizarea traductorului de vibrații;

b) cu utilizarea fasciculei laser;

c) prin bombardarea cu un fascicul de microunde[11].

Mijloacele tehnice optice şi de vedere în întuneric în activitatea specială de investigații se aplică în scopul observării acțiunilor persoanelor ce prezintă interes operativ, precum şi pentru a cerceta în mod operativ încăperile şi împrejurimile în condiții de zi şi noapte.

Mijloacele tehnice optice şi de vedere în întuneric se folosesc la:

- observarea întâlnirilor persoanelor cercetate, controlate sau supravegheate;
- observarea faptului de transmitere a careva obiecte de preț şi bani;
- observarea faptului de încărcare, descărcare şi transportare a mărfurilor de proveniență ilicită, a celor furate şi a altor obiecte;
- cercetarea operativă a încăperilor în condiții când nu se poate apropia sau intra în ele şi în condiții de vizibilitate redusă (noaptea), precum şi a împrejurimilor;
- organizarea ambuscadelor cu scopul reținerii persoanelor, care atentează la comitere infracțiunilor şi reținerea făptaşilor;
- cercetarea şi depistarea unor obiecte ce prezintă interes;

---

[9] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 100 din 09.02.2009 privind aprobarea Regulamentului cu privire la importul, exportul, proiectarea, producerea şi comercializarea mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației şi a Clasificatorului mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației.

[10] Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003, art. 132[5] alin. (2).

[11] Gârz Fl., *Ghidul spionului român*, Ed. PRINTEX S.R.L., Craiova, 2013, p. 36.

- fixarea, cu utilizarea mijloacelor de fotografiere şi înregistrare video, a acțiunilor şi obiectelor observate.

La mijloacele tehnice optice se referă tipuri de binocluri (de câmp, marine etc.), lunete, periscoape, care se caracterizează prin puterea de mărire a lor (4x, 8x, 12x etc.), unghiul de vedere etc. Ultimele modele de aparate optice au puterea de mărire variabilă.

Mijloacele tehnice de vedere în întuneric pot fi:

a) dispozitive active – dispozitive, care funcționează cu surse de radiație infraroşie. Sunt utilizate în cazurile lipsei absolute a iluminării;

b) dispozitive pasive – dispozitive, care funcționează fără surse de radiație suplimentare. Ele se folosesc în condiții de iluminare redusă;

c) termovizoare – dispozitive, care funcționează pe baza captării căldurii degajate de corpuri şi transformării ei în imagine vizuală pe ecranul dispozitivului.

În acest context, reiterăm necesitatea incontestabilă de utilizare a cestor mijloace tehnice în cadrul realizării măsurii speciale de investigații discutate, în procesul de documentare sau, după caz, reținere în flagrant a persoanelor ce sunt implicate în fapte de corupție în evenimentele sportive.

Însă, este cert faptul, că în urma elaborării Legii nr. 59 privind activitatea specială de investigație şi a Secțiunii 5 a Titlului IV a Codului de procedură penală al Republicii Moldova, legiuitorul a stabilit lista exhaustivă a măsurilor speciale de investigație şi subiecții responsabili de autorizare a acestora conform gradului de ingerință în viața privată a persoanei. Astfel, măsurile speciale de investigații au fost clasificate în:

a) măsuri care limitează drepturile şi libertățile persoanelor, acestea fiind cele care sunt autorizate de judecătorul de instrucție;

b) măsuri care limitează parțial drepturile şi libertățile persoanei, acestea fiind măsurile speciale de investigații autorizate de către procuror;

c) măsuri speciale de investigații care nu limitează drepturile şi libertățile persoanei acestea fiind măsurile autorizate de conducătorul subdiviziunii specializate.

În prima categorie a măsurilor speciale de investigație autorizate de judecătorul de investigații, în unele dintre ele sunt expuse expres circumstanțele şi condițiile de utilizarea mijloacelor tehnice de înregistrare foto, audio/video, de aparate de fotografiat şi de filmat, de alte mijloace tehnice, inclusiv de mijloace tehnice pentru obținerea în secret a informațiilor. Totodată, în această categorie legiuitorul a introdus o măsură separată care acordă permisiunea ofițerului de investigație să facă uz de aceste aparate tehnice „Documentarea cu ajutorul metodelor şi mijloacelor tehnice, precum şi localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice".

Măsura specială de investigație „Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate" o regăsim în categoria măsurilor care limitează parțial drepturile şi libertățile

persoanelor şi careva menţiuni privind folosirea acestor mijloace tehnice nu este prevăzut expres, ca şi în cazul celor măsuri autorizate de judecătorul de instrucție. În această ordine de idei, putem concluziona că, utilizarea mijloacelor tehnice pentru realizarea unor măsuri speciale de investigație reprezintă o restricționare a drepturilor şi libertăților persoanelor şi poate fi realizată doar cu permisiunea şi controlul judecătorului de instrucție.

Totodată, intervenim cu propunere de *lege ferenda* privind completarea denumirii art. 135 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova cu următorul conținut: „Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite cu ajutorul metodelor şi mijloacelor tehnice".

Această propunere cu siguranță va uşura considerabil activitatea ofițerilor de investigații care sunt antrenați în lupta cu fenomenul corupției şi va reduce semnificativ timpul de reacție pentru organizare unei operațiuni de documentare a făptaşilor în flagrant delict, precum şi stabilirea circumstanțelor reale sau excluderea faptelor de înscenare şi răzbunare.

O altă problemă întâlnită în rândurile ofițerilor de investigații, în timpul realizării măsurii speciale de investigații vizate pentru documentarea actelor de corupție, reprezintă lipsa aplicării substanțelor marcatoare pe bancnotele ce sunt transmise sub controlul ofițerilor de investigație, din motiv că statul suportă cheltuieli suplimentare în procesul de preschimbare a acestora.

Susținem pe deplin poziția autorului Mîrzac V.[12] – „un mijloc important în cazurile de documentare în flagrant a infracțiunilor de corupere pasivă sau corupere activă reprezintă capcane cu substanțe fluorescente, scriindu-se cuvântul „MITĂ" cu un creion fluorescent pe bancnotele sau pe alte valori ce urmează a fi înmânate sub supravegherea organelor de drept". De asemenea, acest mijloc tehnic special oferă posibilitatea ofițerilor de investigații antrenați în realizarea măsurii stabilirea legăturii dintre bancnotele marcate şi persoanele care le-a primit nejustificat.

Substanțele luminiscente, în majoritatea cazurilor, reprezintă prafuri care au nuanțe slab pronunțate în condiții obişnuite şi practice, nu sunt observate vizual pe țesuturile pielii, pe documente, bancnote, diverse materiale şi obiecte[13].

Este bine cunoscut faptul că infractorii, săvârşind o infracțiune de corupție, întreprind un cumul de măsuri pentru a ascunde, nimici sau chiar de a scăpa de bancnotele primite. Însă, prin intermediul substanțelor chimice speciale, pot fi create condiții artificiale pentru marcarea infractorului pe parcursul săvârşirii infracțiunii, fapt care contribuie substanțial la reținerea acestuia în flagrant şi acumularea de dovezi suplimentare în procesul de cercetare a cazului. Astfel,

[12] Mîrzac V., *Substanțele chimice marcatoare în activitatea de urmărire penală*, Academia „Ştefan cel Mare" a MAI, Chişinău, 2004, p. 18.

[13] Mîrzac V., Glavan B., *Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații*, Chişinău, 2014, p. 98.

marcarea banilor sau a valorilor materiale, ce urmează a fi transmise sub control, descrierea serviciilor ce urmau a fi prestate, este consemnată într-un proces-verbal, în condițiile şi procedura reglementată de articolele 163 şi 260 ale Codului de procedură penală cu mențiuni asupra caracteristicilor specifice ale banilor şi ale mărfurilor sau produselor. Totodată, în procesul-verbal de pregătire a acțiunii vor fi înregistrate şi seriile acestor bancnote. După flagrant, bancnotele vor fi supuse unei constatări tehnico-ştiințifice.

Valoarea substanțelor chimice speciale este determinată şi de faptul că, în rezultatul aplicării lor, în mare măsură, se lărgeşte spectrul informațional despre evenimentele infracțiunii şi despre persoana sau persoanele care au participat la comiterea faptelor de corupție. Totodată, aceste substanțe favorizează planificarea măsurii speciale de investigații, îndeosebi cu privire la reținerea infractorilor în flagrant delict şi contribuie atât la confirmarea faptelor de săvârşire a infracțiunii, cât şi la verificarea celor cu privire la implicarea persoanelor concrete în comiterea infracțiunii.

La realizarea măsurii „Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate", ofițerii de investigație din cadrul Centrului Național Anticorupție sau a Ministerului Afacerilor Interne, de regulă, pot aplica substanțele chimice speciale de sine stătător, iar, în caz de necesitate, în procesul pot fi antrenați specialiştii subdiviziunilor tehnice. Pe parcursul desfăşurării marcărilor respective, specialistul se va subordona ofițerului responsabil pentru realizarea măsurii. De asemenea, va respecta cerințele legislației în vigoare şi a regimului secret.

Esența măsurii speciale de investigații înfăptuite cu utilizarea substanțelor marcatoare este condiționată şi de acțiunile de conspirație care necesită a fi respectate cu strictețe. Menționăm că substanțele chimice marcatoare se folosesc în majoritatea statelor din lume pentru marcarea bancnotelor, documentelor, titlurilor de valoare sau în alte scopuri, blocarea încăperilor, pentru stabilirea concentrației alcoolului în organismul uman şi a stupefiantelor în sânge, pentru depistarea substanțelor explozive păstrate ilegal în diferite ascunzişuri sau pentru depistarea acestora, în caz de aplicare nesancționată etc.[14].

Reieşind din cele consemnate, conchidem că utilizarea în cadrul măsurii speciale de investigații „Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate", realizările ştiințifice în domeniul chimiei creează premise pentru soluționarea eficientă a unui număr mare probleme care pot surveni în procesul de cercetare şi investigare a infracțiunilor de corupție în cadrul evenimentelor sportive, precum şi prevenirea acestora.

[14] Mîrzac V., Glavan B., *op. cit.*, p. 100.

În altă ordine de idei, dorim să precizăm că, potrivit alin. (3) al art. 135 al Codului de procedură penală, acțiunile de transmitere sau primire sub control a banilor, serviciilor ori altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferit, deşi cad formal sub incidența infracțiunii, în mod separat, nu constituie infracțiune şi se realizează doar în scopul de identificare a intențiilor şi de verificarea a sesizării cu privire la săvârşirea infracțiunii care a început până la sau în afara implicării ofițerilor de investigații din cadrul Centrului Național Anticorupție şi Ministerului Afacerilor Interne[15].

Persoanele care realizează actul de transmitere sau primire a banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite nu poartă răspundere pentru acțiunile lor realizate sub controlul organelor abilitate[16].

Concluzie

Infracțiunile de corupție în cadrul evenimentelor sportive îşi au originile încă din Antichitate, iar diferite etape istorice parcurse de omenire au marcat o dezvoltare progresivă a actului de corupție, până la stadiul în care să fie apreciat drept fenomen. Practica judiciară demonstrează că formele şi metodele de manifestare a acestui fenomen sunt diverse şi în cele mai dese cazuri fac parte din grupul infracțiunilor latente. Astfel, responsabilitatea de bază pentru relevarea, curmarea şi investigarea infracțiunilor prenotate revine ofițerilor de investigații prin intermediul măsurilor speciale de investigații, or, măsura specială de investigație „Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate" reprezintă unica cale de obținere a informațiilor veridice în asemenea situații.

Eficacitatea măsurii speciale de investigații prenotate este direct proporțională cu nivelul utilizării mijloacelor tehnice, or, în lipsa acestora, rezultatele ce vor fi obținute în procesul realizării măsurii nu vor reflecta o imagine clară şi obiectivă a tuturor circumstanțelor.

Bibliografie:

1. Botnari I., *Aspecte conceptuale privind măsurile speciale de investigații*, în Legea şi viața, 2018, nr. 4(316), pp. 20-23.

2. Cicala Al., *Activitatea specială de investigații. Reprezentări schematice şi definiții*, Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare", Chişinău, 2021, 154 p.

[15] Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003, art. 135 alin. (3).

[16] Cicala Al., *Activitatea specială de investigații. Reprezentări schematice şi definiții*, Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare", Chişinău, 2021, p. 108.

3. Cicala Al., *Reflecții asupra fenomenului de corupție în activitatea sportive*, în Anale ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al RM, nr. 14/2021, pp. 214-224.

4. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003.

5. Gârz Fl., *Ghidul spionului român*, Ed. PRINTEX S.R.L., Craiova, 2013, 183 p.

6. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 100 din 09.02.2009 privind aprobarea Regulamentului cu privire la importul, exportul, proiectarea, producerea şi comercializarea mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației şi a Clasificatorului mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației.

7. Legea nr. 325 din 23.12.2013 privind evaluarea integrității instituționale.

8. Legea nr. 59 din 12.03.2012 privind activitatea specială de investigații.

9. Mîrzac V., Glavan B., *Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații*, Chişinău, 2014, 152 p.

10. Mîrzac V., *Substanțele chimice marcatoare în activitatea de urmărire penală*, Academia „Ştefan cel Mare" a MAI, Chişinău, 2004, 53 p.

11. Roman D., *Activitatea specială de investigații. Note de curs*, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Dep. Drept Procedural, Chişinău, CEP USM, 2019, 203 p.